

PORADNIK EKOLOGICZNY

Sfinansowano ze środków Powiatu Malborskiego

Publikacja przygotowana przez Stowarzyszenie „EX LEGE”
z siedzibą w Myśliborzu.

Opracowanie zostało zrealizowane ze środków Powiatu
Malborskiego w ramach zadania publicznego pt.
„Wydanie podręcznika pod nazwą »Poradnik ekologiczny«”.

Malbork, 2022

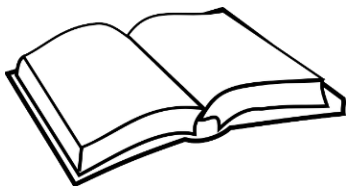
Spis treści

I. Ochrona środowiska w Konstytucji RP i innych aktach prawnych.....	4
II. Podstawowe zasady ekologii	9
III. Odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna związana z ochroną środowiska.....	16
IV. Gospodarowanie odpadami	22
V. Bibliografia	43

Szanowni Państwo,

Celem wydania niniejszego podręcznika jest dostarczenie mieszkańcom Powiatu Malborskiego podstawowych informacji dotyczących ekologii i ochrony środowiska.

W podręczniku poruszyliśmy wybrane zagadnienia, które według nas mogą okazać się przydatne w życiu codziennym. Mamy nadzieję, że przedstawiony podręcznik okaże się pomocnym i praktycznym narzędziem dla każdej osoby, która zechce pogłębić swoją wiedzę z omawianej tematyki.

I. Ochrona środowiska w Konstytucji RP i innych aktach prawnych

W dobie rozwiniętego przemysłu oddziaływanie człowieka na środowisko jest olbrzymie. Znaczenie czystego i nieskażonego środowiska jest na tyle duże, że w Konstytucji RP można znaleźć wiele regulacji, których celem jest zapewnienie jego ochrony. Ochrona środowiska jest jedną z podstawowych wartości konstytucyjnych¹.

Zgodnie z art. 5 Konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości, a także nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”². Przepis ten wyraża konieczność kierowania się w ochronie środowiska zasadą zrównoważonego rozwoju, która znajduje swoje odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych. Oddziaływanie na środowisko powinno być jak

¹ M. Dąbrowski, *Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne*, w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj, A. Choiński, Warszawa 2016, s. 228.

² Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 ze zm.) art. 5.

najmniejsze, a korzyści społeczne płynące z tej ingerencji powinny przeważać nad szkodami³. Jednostka i społeczeństwo mają prawo do rozwoju i mogą korzystać z zasobów środowiska i z zasobów naturalnych, jednak powinno to odbywać się przy równoczesnym powstrzymaniu się od dewastacji przyrody, niszczenia środowiska, czy też rabunkowego korzystania z zasobów naturalnych⁴. Innym przepisem Konstytucji RP, który odnosi się do środowiska jest art. 68 ust. 4 Konstytucji RP: „Władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska”⁵. Współczesny rozwój świata, w ramach którego środowisko i społeczeństwo mierzą się z destruktywnymi skutkami zjawisk przyrodniczych, wymaga szybkich i efektywnych rozwiązań. Globalne ocieplenie i zmiany klimatu tylko niektóre z problemów, które wymagają pilnego rozwiązania z wykorzystaniem instrumentów ochrony i kształtowania

³ P. Tuleja, *Art. 5 Zasada niepodległości państwa, ochrony praw człowieka, strzeżenia dziedzictwa narodowego i zrównoważonego rozwoju*, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, wyd. II*, P. Tuleja red., Lex, 2021.

⁴ M. Dąbrowski, *Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne*, w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj, A. Choiński, Warszawa 2016, s. 228.

⁵ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 ze zm.) art. 68 ust.4.

środowiska. Degradacja środowiska przyrodniczego stale postępuje tworząc realną groźbę nieodwracalnych zmian zagrażających życiu i zdrowiu ludzkiemu. Formą zapewnienia jednostce niezbędnego minimum bezpieczeństwa zdrowotnego są działania chociażby na rzecz zapewnienia zdrowej wody do picia, odpowiedniej jakości elementów przyrodniczych (powietrze, woda), czy też nadzór nad żywnością oraz profilaktyka i zwalczanie chorób zakaźnych⁶.

Kolejnym przepisem Konstytucji RP zawierającym regulacje odnoszące się do ochrony środowiska jest art. 74 w świetle którego: „Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Obowiązkiem władz publicznych jest ochrona środowiska. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony, a także poprawy stanu środowiska”⁷. Władze publiczne zobowiązane są do prowadzenia polityki, która zapewni bezpieczeństwo ekologiczne pokoleniom obecnym, a także przyszłym.

⁶ J. Trzewik, *Publiczne prawa podmiotowe jednostki w systemie prawa ochrony środowiska*, 2016, Lex, Rozdział IV.

⁷ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 ze zm.) art. 74 ust. 1, 2, 3 i 4.

Należy to rozumieć jako uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwoliłby na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka⁸.

Zgodnie z art. 86 Konstytucji RP: „Każdy ma obowiązek dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”⁹. Zarówno podmioty prywatne, jak i organy władzy publicznej mają obowiązek dbałości o środowisko. Stan środowiska ma wpływ na jakość życia człowieka, dlatego dbałość o środowisko jest obowiązkiem realizowanym przez każdego również we własnym interesie. Dbłość o środowisko obejmuje jego ochronę, jednakże skupia się głównie na działaniach o charakterze zachowawczym polegających na niepogarszaniu stanu środowiska. Obywatele nie muszą podejmować zorganizowanych, czy też kosztownych działań mających na celu ochronę środowiska. Jeżeli jednak podejmują działania zmierzające do ochrony i poprawy stanu środowiska, to władze publiczne zobowiązane są udzielić im wsparcia (art.

⁸ M. Dąbrowski, *Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne*, w: *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj., A. Choiński, Warszawa 2016, s. 228-229.

⁹ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 ze zm.) art. 86.

74 ust. 4).

Podkreślenia wymaga także to, że obowiązek dbałości o stan środowiska ma wymiar nie tylko prawny, ale również etyczny. Każdy podmiot powinien zachować odpowiednią postawę proekologiczną polegającą na działaniu na rzecz utrzymania istniejącego stanu rzeczy w środowisku, jak i niepodejmowaniu działań szkodzących środowisku¹⁰.

Można powiedzieć, że ochrona środowiska obejmuje wszelkie działania i zaniechania dotyczące środowiska, które zmierzają do utrzymania go w stanie równowagi ekologicznej¹¹.

¹⁰ M. Florczak-Wątor, *Art. 86 Obowiązek dbałości o stan środowiska*, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, wyd. II*, red. P. Tuleja, *Komentarz do art. 86*, Lex, teza nr 1-4.

¹¹ M. Górski, *Ochrona środowiska – od działań incydentalnych do polityki środowiskowej*, w: *Prawo ochrony środowiska*, M. Górski (red.), Warszawa 2021, str. 39.

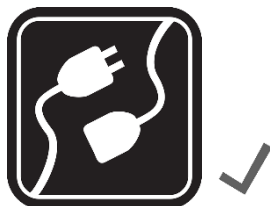
II. Podstawowe zasady ekologii

Bycie „eko” na co dzień pozwoli nam nie tylko zaoszczędzić pieniądze, ale także zapobiegnie niszczeniu naszej planety.

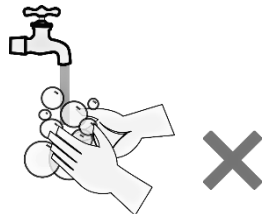
W domu...

1. Odłącz telefon od zasilania po jego naładowaniu.

2. Włączaj zmywarkę do naczyń tylko wtedy, kiedy jest cała załadowana naczyniami.

3. Unikaj mycia naczyń pod bieżącą wodą.

4. Włączaj światło wtedy, kiedy jest to naprawdę konieczne. Światło dzienne jest zdrowsze dla oczu.

5. Zamontuj na swojej posesji czujnik zmierni i ruchu.

6. Tradycyjne żarówki zastąp energooszczędnyi.

7. Zamontuj w kranach perlatory.

8. Napraw krany ciekące.

9. Zamontuj słućki, które pozwalają oszczędzać wodę (słućkiwanie dużą i małą ilością wody).

10. Wietrząc pomieszczenia nie zostawiaj długo otwartych okien.

11. Gdy wychodzisz z domu na dłuższy czas (np. do pracy) obniż temperaturę w pomieszczeniach do 17°C.

12. Oszczędzaj wodę.

13. Odśłoń grzejniki.

14. Bierz częściej prysznic niż kąpiel.

15. Jeżeli masz możliwość, załóż w ogrodzie kompostownik.

16. Piecz w piekarniku kilka rzeczy na raz.

17. Gotując potrawy używaj przykrywki.

18. Ogranicz spożywanie mięsa i nabiału.

19. Gotuj taką ilość jedzenia, żeby nie zostawały resztki.

20. Nie wyrzucaj jedzenia.

21. W swojej kuchni w pierwszej kolejności wykorzystuj produkty z krótkim terminem ważności.

22. Ogranicz korzystanie z ręcznika papierowego na rzecz ścierek z materiału.

23. Zanim cokolwiek wyrzucisz, spróbuj to naprawić.

24. Włączaj pranie tylko wtedy, kiedy będzie pełna pralka.

25. Jeśli mieszkasz w domu z ogrodem, zbieraj deszczówkę i podlewaj nią rośliny.

W biurze...

1. Wyłączaj komputer podczas przerw.

2. Jeżeli nie używasz w danym momencie drukarki i kopiarki- wyłącz je. Tryb czuwania tych urządzeń marnuje dużo energii.
3. Ogranicz drukowanie, a jeśli już musisz drukować, wybierz druk dwustronny.

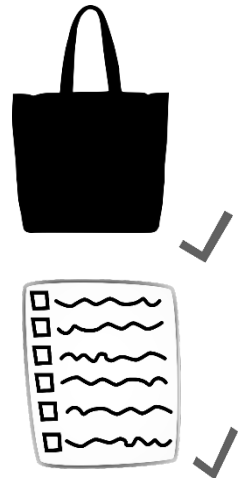
4. Podczas pracy klimatyzatora zadбай o to, aby drzwi i okna były zamknięte.
5. Kończąc pracę ustaw grzanie na niższą temperaturę.
6. Przed sezonem grzewczym odpowietrz grzejniki.
7. Wybierz komunikację miejską lub rower jako środek transportu do pracy.
8. Zastąp korespondencję tradycyjną korespondencją online.

Na zakupach....

1. Na zakupy zawsze wybieraj się z torbą wielorazowego użytku (np. z materiału).
2. Zanim pójdziesz do sklepu zrób listę zakupów.
3. Kupuj tylko produkty, których naprawdę potrzebujesz.
4. Staraj się nie robić dużych zapasów produktów, które szybko się psują.
5. Kupuj produkty na wagę zamiast pakowanych.

6. Sprawdź w sklepie, czy na półce z produktami o krótkiej dacie ważności nie znajduje się akurat produkt, który chcesz kupić.
7. Kupując kosmetyki i środki czystości wybieraj zawsze duże opakowania.
8. Wybieraj produkty w opakowaniach biodegradowalnych albo nadających się do recyklingu.
9. Postaw na rzeczy uniwersalne.
10. Ogranicz zakup produktów w plastikowych opakowaniach.
11. Kupuj od producentów dbających o środowisko.
12. Ogranicz zakup jednorazowych produktów.
13. Kupuj książki w wersji ebook.
14. Korzystaj z biblioteki.
15. Wykorzystuj wielokrotnie torby do pakowania prezentów.

III. Odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna związana z ochroną środowiska

Odpowiedzialność związana z nieprzestrzeganiem przepisów ochrony środowiska została uregulowana przez przepisy tytułu VI Ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, który zawiera przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnej, karnej, a także administracyjnej.

Odpowiedzialność cywilna

W świetle art. 322 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska: „Do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej”¹². W związku z tym stwierdzić należy, że podstawę odpowiedzialności cywilnej związanej z

¹² Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.) art. 322.

nieprzestrzeganiem wymagań ochrony środowiska stanowią przepisy Kodeksu cywilnego. Trzeba zaznaczyć, że ustawy szczególne również zawierają regulacje w zakresie omawianej odpowiedzialności.

Wyróżnić można dwie grupy cywilnoprawnych środków ochrony środowiska:

- a) środki prewencyjne,**
- b) kompensacyjne.**

Środki prewencyjne dają możliwość skierowania przez właściciela nieruchomości roszczenia wobec osoby naruszającej własność w inny sposób niż przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń. Na tej podstawie można żądać np. ograniczenia emisji gazów lub zaprzestania nadmiernego hałasu.

Środki kompensacyjne pozwalają na dochodzenie odszkodowania. W tej grupie przepisów można mówić o odpowiedzialności opartej na zasadzie ryzyka (art. 435 k.c.) i na zasadzie winy spowodowanej czynem niedozwolonym (art. 415 k.c.). Każdy, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko bezpośrednio zagraża szkoda lub została wyrządzona szkoda, może żądać od podmiotu odpowiedzialnego za to zagrożenie lub naruszenie przywrócenia stanu zgodnego z prawem (np. usunięcie

dokonanych zmian w środowisku) oraz podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających przed zagrożeniem lub naruszeniem.

Nie można zapomnieć także o tym, że organizacjom ekologicznym przyznano prawo skierowania do sądu roszczenia o zaprzestanie reklamy lub innego rodzaju promocji towaru lub usługi, jeśli reklama ta lub inny rodzaj promocji są sprzeczne z art. 80 p.o.ś. Zgodnie z tym przepisem reklama lub inny rodzaj promocji towaru lub usługi nie powinny zawierać treści propagujących model konsumpcji sprzeczny z zasadami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, a przede wszystkim wykorzystywać obrazu dzikiej przyrody do promowania produktów i usług negatywnie wpływających na środowisko przyrodnicze¹³.

¹³ A. Jaworowicz-Rudolf, *Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska*, w: *Prawo ochrony środowiska*, M. Górski (red.), Warszawa, 2021, str. 231.

Odpowiedzialność karna

Odpowiedzialność karna w ochronie środowiska występuje w następujących formach:

- odpowiedzialność za przestępstwa,
- odpowiedzialność za wykroczenia.

Przepisy prawne odnoszące się do odpowiedzialności karnej są rozproszone w wielu aktach prawnych.

Odpowiedzialność karna ma podstawy prawne w:

- Kodeksie karnym,
- Kodeksie wykroczeń,
- Prawie ochrony środowiska,
- Ustawach szczególnych.

Regulacje kodeksowe nie zawierają przepisów, które pozwoliłyby na wszechstronną ochronę środowiska.

Przepisy związane z odpowiedzialnością karną, które znajdują się w Prawie ochrony środowiska związane są z konsekwencjami niedotrzymania wielu wymagań wynikających z tej ustawy. Czyny naruszające te wymagania traktowane są zazwyczaj jako wykroczenia, o czym mówi nam art. 361 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Czyny te są zagrożone karami:

- aresztu,
- ograniczenia wolności,
- grzywny.

W tym miejscu należy również wskazać na ścisły związek odpowiedzialności karnej z realizacją obowiązków administracyjnoprawnych. Przepisy karne w tym przypadku służą respektowaniu postanowień prawa administracyjnego. Przedmiotem ochrony karnej jest nie tylko wartość środowiska, lecz również realizacja określonych obowiązków administracyjnych.

Odpowiedzialność karna związana z przestępstwami przeciwko środowisku została uregulowana w Rozdziale XXII Kodeksu Karnego¹⁴.

Odpowiedzialność administracyjna

Ogólne zasady odpowiedzialności administracyjnej związanej z ochroną środowiska znajdują się w Dziale III Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁵. Podmiot, który korzysta ze środowiska

¹⁴ Ibidem, s. 234-235.

¹⁵ J. Machowski, *Ochrona środowiska Prawo i zrównoważony rozwój*, Warszawa 2003, str.133.

w sposób wpływający szkodliwie na środowisko ponosi odpowiedzialność administracyjną, co wiąże się z odpowiedzialnością egzekwowaną przez organy administracji w drodze decyzji administracyjnych.

Odpowiedzialność administracyjna w ochronie środowiska występuje w postaci:

- kar pieniężnych,
- zadośćuczynienia,
- wstrzymania działalności.

Fundamentalnymi dla Prawa ochrony środowiska narzędziami odpowiedzialności administracyjnej są:

- decyzja zobowiązująca dany podmiot do ograniczenia oddziaływania na środowisko i przywrócenia go do stanu poprzedniego (sankcyjna decyzja zobowiązująca),
- decyzja o wstrzymaniu działalności prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska albo osobę fizyczną lub o wstrzymaniu ruchu instalacji (sankcyjna decyzja wstrzymująca).

Charakter sankcyjny mają również decyzje cofające, czy też ograniczające uzyskane wcześniej uprawnienia do korzystania ze środowiska.

Innym systemem są także sankcje o charakterze finansowoprawnym:

- administracyjne kary pieniężne,

- opłaty podwyższone,
- opłaty produktowe¹⁶.

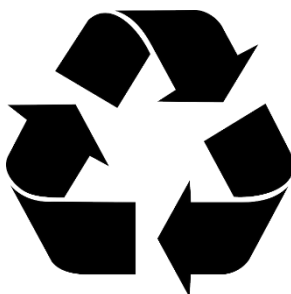
IV. Gospodarowanie odpadami

Definicja odpadu znajduje się w art. 3 ust. 1 pkt 6 Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699 ze zm.). W świetle tego przepisu odpadem jest każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Gospodarka odpadami obejmuje wytwarzanie odpadów i gospodarowanie odpadami. Natomiast gospodarowanie odpadami obejmuje zbieranie, transport lub przetwarzanie odpadów, w tym sortowanie, wraz z nadzorem nad wymienionymi działaniami, a także późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów.

¹⁶ A. Jaworowicz-Rudolf, *Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska*, w: *Prawo ochrony środowiska*, M. Górski (red.), Warszawa 2021, str. 246-248.

Pojęcie gospodarki odpadami nie jest zatem tożsamy z gospodarowaniem odpadami, gdyż jest pojęciem szerszym i obejmuje dodatkowo wytwarzanie odpadów.

Szczególnie pożądaną w dzisiejszych czasach metodą ochrony środowiska naturalnego jest recykling.

Symbol recyklingu

Obejmuje on odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach. Obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do prac ziemnych. Preferowaną formą recyklingu jest przygotowanie odpadów do ponownego użycia, co oznacza przywrócenie im pierwotnych funkcji użytkowych (ponowne użycie to

działanie, które polega na wykorzystywaniu produktów lub części produktów niebędących odpadami ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone). Z definicji recyklingu wynikają jego dwie cechy charakterystyczne, które pozwalają na odróżnienie go od innych metod odzysku. Te cechy to:

- powtórne przetworzenie substancji lub materiałów,
- dokonane w określonym celu,

przy czym cechy te muszą wystąpić łącznie.

Celem recyklingu jest uzyskanie substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym bądź innym. Wobec tego o tym, czy dany proces jest recyklingiem, czy nie, decydują jego efekty, czyli uzyskany produkt¹⁷.

Większość odpadów można poddać recyklingowi. Statystyczny Polak co roku wytwarza ok. 300 kg odpadów komunalnych. W krajach zamożnych śmieci powstaje więcej niż w ubogich, w których rzeczy są używane długo, naprawiane w razie potrzeby, a także rozbierane w celu ponownego użycia ich składników. W rozwiniętych społeczeństwach obserwujemy nadmierną konsumpcję. Częściej kupowane są przedmioty jednorazowego użytku oraz towary niepotrzebne. Posiadane przedmioty są szybko

¹⁷ M.Górski, *Gospodarka odpadami i zasady jej prowadzenia*, w: *Prawo ochrony środowiska*, M. Górski (red.), Warszawa 2021, str. 417-419.

zastępowanie nowszymi, czy też modniejszymi, mimo że stare dobrze spełniają podstawowe funkcje. Problemem stała się też duża liczba opakowań, a także nieskuteczna segregacja.

Praktycznie wszystko, co dzisiaj kupujemy jest zapakowane. Opakowania zaraz po zakupie produktu stają się niepotrzebne. Producenci produkują opakowania o dużych powierzchniach, na których mogą zamieścić informacje o ich zawartości. Ponadto opakowania mają także zachęcić klienta do zakupu. Często zdarza się, że jeden produkt ma kilka opakowań, z których najczęściej wszystkie, poza pierwszym, są niepotrzebne. W ten sposób pakowane są na przykład kosmetyki. Perfumy i kremy najczęściej są zamknięte w szklanym pojemniku zapakowanym w duży kartonik owinięty folią, a do tego

sprzedawca pakuje cały towar w małą torebkę z logo sklepu lub producenta.

Produkcja opakowań jest bardzo opłacalna z uwagi na fakt, że opakowania spełniają w dużej mierze funkcje reklamowe. Często dla własnego komfortu kupujemy napoje w butelkach bezzwrotnych, które po jednokrotnym użyciu najczęściej wyrzucamy. Plastik, z którego są wykonane, jest bardzo uciążliwym odpadem, gdyż w przyrodzie rozkłada się kilkaset lat (a może i dłużej, czego nie wiemy z uwagi na stosunkowo krótką obecność tworzyw sztucznych w naszym życiu), a produkty jego rozkładu, np. różne związki toksyczne, przenikają do gleby i wód. Często ludzie

pozbywają się odpadów plastikowych poprzez ich spalane w domowych piecach, co powoduje uwalnianie do atmosfery wielu trujących substancji. Część producentów produkuje opakowania, które szybko ulegają rozkładowi w przyrodzie tzw. biodegradacji. Do takich materiałów należy na przykład papier. Robiąc zakupy, powinniśmy zwracać uwagę na oznaczenia opakowań, które informują nas o tym, czy nadają się one do ponownego wykorzystania, recyklingu.

Duża ilość odpadów po przetworzeniu może jako surowiec wtórny zostać wykorzystana do wyrobu innych przedmiotów. Do utylizacji nadaje się makulatura, która może służyć na przykład do wyrobu papieru toaletowego, czy też nowego papieru. Dzięki niej oszczędzamy surowiec pierwotny, czyli

drewno. Plastikowe butelki po napojach (PET) służą do produkcji folii, olejów opałowych oraz włókien, z których tworzy się tkaniny, np. polar. Plasterki spalane w bardzo wysokiej temperaturze stają się źródłem energii elektrycznej i cieplnej. Natomiast stłuczone szkło może być ponownie przetapiane i wykorzystywane do produkcji opakowań szklanych. Podobnie przetwarzane są metale – aluminium, czy żelazo. Innym sposobem wykorzystywania odpadów jest kompostowanie.

Kompostownik

Dotyczy to odpadów pochodzenia organicznego, takich jak resztki żywności, skoszona trawa, liście, czy też słoma.

Odpady te są składane na pryzmy. Duża ilość odpadów jest również poddawana spalaniu. Taka utylizacja jest jednak procesem kosztownym, ale szybszym niż recykling czy kompostowanie. Odpady komunalne składowane są również na wysypiskach.

Wysypisko śmieci

Wiele wysypisk to po prostu zagłębienia terenu, do których przez wiele lat zrzucano odpady. Brak izolacji od środowiska powoduje, że szkodliwe substancje są wymywane przez wodę i przemieszczają się do gleby, a do atmosfery przedostają się pyły oraz gazy.

Zanieczyszczeniom ulega także obszar wokół wysypiska, gdyż część odpadów poprzez wiatr przedostaje się poza jego teren. Przykładem tego są foliowe torby, które można zobaczyć w koronach drzew w promieniu nawet kilku kilometrów od miejsca gromadzenia odpadów.

Zanieczyszczenia terenu

Zanieczyszczenia wód

Ponadto wysypiska zamieszkiwane są przez gryzonie, które są uciążliwe dla środowiska i znajdujących się obok domów. Dużą wadą wysypisk jest to, że obejmują one wielkie powierzchnie. Wartość terenów znajdujących się w sąsiedztwie wysypisk spada z uwagi na fakt, że nikt nie chce mieszkać, czy też prowadzić gospodarstwa rolnego w ich pobliżu¹⁸.

¹⁸ <https://zpe.gov.pl/> (dostęp 22.04.2022 r.)

W celu zmniejszenia problemu śmieci, bezwzględnie powinniśmy je segregować.

Prawidłowa segregacja odpadów ma wiele zalet, należą do nich m.in.:

- ograniczenie ilości odpadów, które trafiają na składowiska,

- mniej odpadów na składowiskach to mniejsze koszty dla społeczeństwa i środowiska,
- lepiej wysegregowane odpady to lepszy surowiec do recyklingu, w efekcie zmniejszamy zużycie surowców naturalnych,
- poprawa warunków do życia dla ludzi, roślin i zwierząt.

Ogólne zasady segregacji śmieci są następujące:

- papier (kolor niebieski),
- metale i tworzywa sztuczne (kolor żółty),
- opakowania szklane (kolor zielony),
- odpady „BIO”,
- odpady zmieszane.

Do pojemnika na **papier** wrzucamy:

- opakowania z papieru i tektury, karton,
- gazety oraz czasopisma,
- katalogi, prospekty, foldery, ulotki,
- papier szkolny oraz biurowy,
- książki, zeszyty,
- torebki i worki papierowe,
- papier pakowy.

Do pojemnika na **metale i tworzywa sztuczne** wrzucamy:

- odkręcone, a następnie zgniecione plastikowe butelki po napojach oraz nakrętki,
- opakowania po chemii gospodarczej, kosmetykach (np. szamponach, płynach do mycia naczyń itp.),
- plastikowe opakowania po produktach spożywczych,
- plastikowe torebki, worki, reklamówki i pozostałe folie,
- plastikowe koszyczki po owocach i innych produktach,
- aluminiowe puszki po napojach i sokach,

- puszki z blachy stalowej po żywności (konserwy),
- metalowe kapsle z butelek, zakrętki słoików i innych pojemników,
- folia aluminiowa.

Do pojemnika na **opakowania szklane** wrzucamy:

- butelki oraz słoiki szklane po napojach i żywności,
- butelki po napojach alkoholowych,
- szklane opakowania po kosmetykach.

Do pojemnika na odpady „**BIO**” (**biodegradowalne**) wrzucamy:

- gałęzie drzew i krzewów,
- liście, kwiaty i skoszona trawa,
- korę drzew,
- niezaimpregnowane drewno,

Do pojemnika na odpady **zmieszane** wrzucamy to, czego nie można odzyskać i co nie powinno trafić do pojemników na surowce wtórne.

Do pojemnika na odpady zmieszane nie należy wrzucać:

- odpadów niebezpiecznych, czyli baterii, akumulatorów, lekarstw, odpadów medycznych, świetlówek, opakowań po środkach ochrony roślin itp.,
- elektrośmieci¹⁹.

Wiele osób zastanawia się nad tym, czy można palić śmieci, liście i gałęzie na działce. Odpowiedź na to pytanie znajdziemy w art. 191 Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach zgodnie z którym: „Kto, wbrew przepisowi art. 155, termicznie przekształca odpady poza spalarnią odpadów lub współspalarnią odpadów podlega karze aresztu albo grzywny”²⁰.

W związku z tym spalanie trawy, liści, a także innych odpadów w przydomowych ogródkach jest zabronione.

¹⁹ <https://naszesmieci.mos.gov.pl/> (dostęp 22.04.2022 r.)

²⁰ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699 ze zm.) art. 191.

Osoba, która spala odpady zielone, liście, gałęzie w ogródku lub na działce, może zostać ukarana mandatem.

Powyższe uwagi dotyczą spalania odpadów zielonych, liści. Należy jednak pamiętać, że jeżeli w wyniku termicznego przekształcania powstała realna możliwość zagrożenia życia lub zdrowia człowieka lub pogorszenia jakości powietrza, sprawca odpowiada nie za wykroczenie, lecz za przestępstwo z art. 183 § 1 k.k.²¹ Dotyczy to sytuacji, w której palone są np. guma, opony.

²¹ D. Danecka, W. Radecki, komentarz do art. 191, w: *Ustawa o odpadach, Komentarz*, wyd. V, Lex, pkt 2.

Wobec powyższego można zadać sobie kolejne pytanie, czy można w ogóle palić ognisko na swojej posesji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. nr 109 poz. 719), w obiektach oraz na terenach przyległych do nich zabronione jest wykonywanie czynności, które mogą spowodować pożar lub jego rozprzestrzenianie się, a w szczególności:

- rozpalanie ognia lub wysypywanie gorącego popiołu i żużla w miejscu umożliwiającym zapalenie się materiałów palnych (§ 4 ust. 1 pkt 5),
- składowanie poza budynkami w odległości mniejszej niż 4 m od granicy działki sąsiedniej materiałów palnych, w tym pozostałości roślinnych, gałęzi i chrustu (§ 4 ust. 1 pkt 6),
- używanie otwartego ognia i palenie tytoniu w odległości mniejszej niż 10 m od miejsca omłotów i miejsc występowania palnych płodów rolnych (§ 41 ust. 3),
- wykonywanie czynności mogących wywołać

niebezpieczeństwo pożaru (w tym rozniecanie ognia w miejscach nie wyznaczonych do tego celu) w lasach i na terenach śródleśnych, na obszarze łąk, torfowisk, jak również w odległości do 100 m od granicy lasów (§ 40 ust. 1).

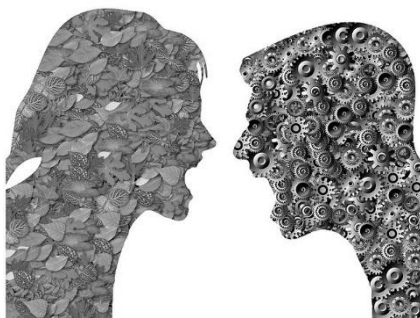
Wobec tego, jeżeli nie dojdzie do naruszenia m.in. wyżej wymienionych przepisów oraz zostaną zachowane odpowiednie środki ostrożności, to palenie ognisk na terenie posesji np. w celach rekreacyjnych nie będzie stanowić naruszenia przepisów przeciwpożarowych²².

Trzeba pamiętać również o tym, że jeżeli dym z ogniska przedostanie się nad drogę, po której jeżdżą samochody, może to stworzyć niebezpieczeństwo spowodowania

ograniczenia widoczności, co może stanowić zagrożenie w ruchu samochodowym.

²² <https://www.gov.pl/web/gov/katalog-jednostek> (dostęp 22.04.2022 r.).

Kolejną kwestią, którą warto wziąć pod uwagę przed rozpaleniem ogniska jest to, że znaczne zadymienie posesji sąsiednich może być uciążliwe dla ich właścicieli. Zgodnie z art. 144 k.c.: „Właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”²³. Jeżeli zatem palenie ogniska powoduje nadmierną ilość dymu i uciążliwego zapachu, właściciel sąsiedniej posesji może wystąpić do sądu o ochronę przed immisjami, w tym przypadku przed szkodliwym dymem i zapachem. W celu uniknięcia potencjalnych problemów, warto czasem zapytać sąsiadów, czy nie będą mieli nic przeciwko planowanemu ognisku.

²³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.) art. 144.

V. Bibliografia

I. OPRACOWANIA KSIĄŻKOWE

1. Chmaj M. (i in.) *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2016.
2. Górski M. (i in.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2021.
3. Machowski J., *Ochrona środowiska Prawo i zrównoważony rozwój*, Warszawa 2003.

II. ŹRÓDŁA INTERNETOWE

1. Danecka D., Radecki W., Ustawa o odpadach, Komentarz, wyd. V, Lex.
2. Trzewik J., *Publiczne prawa podmiotowe jednostki w systemie prawa ochrony środowiska*, 2016, Lex.
3. Tuleja P., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz*, wyd. II, 2021, Lex.
4. <https://zpe.gov.pl/>
5. <https://www.gov.pl/web/gov/katalog-jednostek>
6. <https://naszesmieci.mos.gov.pl/>

III. AKTY PRAWNE

1. Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699 ze zm.).
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. nr 109 poz. 719 ze zm.).